

СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА**СУЩНОСТЬ ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ****THE ESSENCE OF THE INNOVATIVE POTENTIAL OF ENTERPRISES**

У статті досліджується суть поняття «інноваційний потенціал», висвітлена необхідність реалізації інноваційного потенціалу підприємства як ключового фактору його розвитку, аналізується процес формування сучасного інноваційного потенціалу. У статті визначено, що незважаючи на велику кількість наукових праць і досліджень з обраної тематики в літературі не існує однозначного визначення поняття «інноваційний потенціал», що в свою чергу свідчить про наявність неоднозначності в розумінні сутності зазначеної категорії. Це значною мірою ускладнює вироблення конкретних практичних рекомендацій з його формування й ефективного використання й, таким чином, негативно позначається на кінцевих результатах інноваційної діяльності. В контексті вирішення проблеми визначено, що ефективний інноваційний потенціал є ключовим фактором успіху діяльності організації. Проаналізовано показники оцінки інноваційного потенціалу підприємства, та його складові елементів, та складові механізми управління інноваційним потенціалом підприємства, що забезпечують активізацію інноваційних процесів економічних агентів національної економіки.

Ключові слова: інноваційний потенціал, розвиток, ресурси, процеси, підприємство, ефективність, дослідження.

В статье исследуется суть понятия «инновационный потенциал», освещена необходимость реализации инновационного потенциала предприятия как ключевого фактора его развития, анализируется процесс формирования современного инновационного потенциала. В статье определено, что несмотря на большое количество научных трудов и исследований по выбранной тематике в литературе не существует однозначного определения понятия «инновационный потенциал», что в свою очередь свидетельствует о наличии неоднозначности в понимании сущности указанной категории. Это в значительной степени затрудняет выработку конкретных практических рекомендаций по его формированию и эффективному использованию и, таким образом, негативно сказывается на конечных результатах инновационной деятельности. В контексте решения проблемы определено, что эффективный инновационный потенциал является ключевым фактором успеха деятельности организации. Проанализированы показатели оценки инновационного потенциала предприятия, и его составляющие элементов и составляющие механизма управления инновационным потенциалом предприятия, который обеспечивает активизацию инновационных процессов экономических агентов национальной экономики.

Ключевые слова: инновационный потенциал, развитие, ресурсы, процессы, предприятие, эффективность, исследования.

This article explores the essence of the concept of "innovation capacity". The article shows the necessity of the innovation potential of the company as a key factor in its development. This article analyzes the formation of modern innovation potential. The article stipulates that despite the large number of scientific papers and research on selected topics in literature, there is no single definition of "innovative capacity", which in turn indicates the presence of ambiguity in understanding the

nature of this category. This greatly complicates the production of specific practical recommendations for its formation and effective use and thus affects the final results of innovation [4] .. In the context of solving the problem is determined that effective innovation capacity is a key factor in the success of the organization. The article analyzes the performance evaluation of the innovation potential of the company and its component elements. A component of the mechanism of innovative potential of the enterprise, providing activation of innovative processes of economic agents of the national economy.

Keywords: innovation potential, development, resources, processes, enterprise, effectiveness, research.

Вступ. Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується постійними змінами у структурі та динаміці суспільних потреб і, як наслідок, - загостренням конкуренції щодо пропозиції нових товарів і послуг, а також поліпшенням їх якісних характеристик. У зв'язку з цим стійкість економічного становища суб'єктів господарювання визначається темпами і масштабами здійснення інноваційної діяльності, що дозволяє своєчасно і швидко реагувати на умови конкурентної боротьби шляхом використання різноманітних нововведень, забезпечуючи більш якісне й повне задоволення потреб ринку. Вивченням та дослідженням питань з даної проблематики займаються такі відомі українські вчені, як Ю. Бажал, В. Бридун, А. Гальчинський, Н. Гончарова, В. Гусев, Б. Данилишин, С. Кіреєв, В. Онищенко, В. Семиноженко та інші.

За умов динамічного розвитку суспільства, важливого значення набуває стан рівня інноваційного потенціалу підприємств, який дає можливість різко підвищити рівень конкурентоспроможності, подолати технологічний розрив, набутти нової якості роботи підприємства [1].

Постановка завдання: Визначення суті поняття «інноваційний потенціал», аналіз сукупності ресурсів необхідних для проведення інноваційної діяльності, важливість підвищення інноваційного потенціалу на підприємстві, фактори що впливають на його реалізацію.

Методологія. Дослідження поняття інноваційного потенціалу підприємства потребує ґрунтовного комплексного аналізу, задля конкретизації самого терміну. Суть «інноваційного потенціалу» досліджується розкриттям двох окремих понять «потенціал» та «інновації».

Результати дослідження: Поняття «інноваційний потенціал» має широке коло визначень, а саме:

Інноваційний потенціал - це сукупність різних видів ресурсів, включаючи матеріальні, фінансові, інтелектуальні, інформаційні та інші ресурси, необхідні для здійснення інноваційної діяльності [5];

Інноваційний потенціал підприємства являє собою сукупність інноваційних ресурсів, які перебувають у взаємозв'язку, та умовозабезпечуючих чинників (процедур), які створюють необхідні умови для оптимального використання цих ресурсів з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому [6].

Інноваційний потенціал - це міра готовності виконати завдання, які

забезпечують досягнення поставленої інноваційної цілі, тобто міра готовності до реалізації інноваційного проекту або програми інноваційних перетворень і впровадження інновації [7].

В економічній теорії виділяють науково-технічний, виробничий, трудовий, експортний, природно-ресурсний потенціали [2]. Узагальнено під потенціалом прийнято розуміти здатність господарюючого суб'єкта найбільш ефективно реалізовувати ту чи іншу функціональну задачу при максимальному використанні наявних економічних ресурсів.

Згідно з цим принципом, під інноваційним потенціалом прийнято вважати економічні можливості підприємства щодо ефективного залучення нових технологій в господарський оборот.

До таких можливостей можна віднести наступну сукупність ресурсів, необхідних для ефективного здійснення інноваційної діяльності [3]:

- інтелектуальні (технологічна документація, винаходи, патенти, корисні моделі, промислові зразки);

- матеріальні (дослідно-приладова база; пілотні установки; дослідницьке, експериментальне та лабораторне обладнання);

- фінансові (власні, позичкові, інвестиційні, бюджетні, грантові);

- кадрові (лідер-новатор, зацікавлений в інноваціях; персонал, що має спеціальну освіту і досвід проведення НДР; фахівці в сфері маркетингу, планування і прогнозування прихованих потреб покупців);

- інфраструктурні (власні підрозділи НДР, конструкторський відділ, відділ головного технолога, відділ маркетингу нової продукції, лабораторія контролю якості продукції, патентно-ліцензійний відділ);

- додаткові джерела підвищення результатів інноваційної діяльності (партнерські та особисті зв'язки співробітників з НДІ і вузами, в т.ч. закордонними; інформаційний відділ, досвід управління проектами, стратегічне управління підприємством).

Наявність і масштаби розвитку цих сфер інноваційної діяльності визначають як поточну міру готовності, так і майбутню ступінь ефективності освоєння підприємством нових технологій [3].

Загалом, інноваційний потенціал представляється як сукупність двох складових науково-технічного потенціалу та підприємницького потенціалу.

Науково-технічний потенціал є тільки частиною інноваційного потенціалу, яка характеризує здатність системи винаходити і виробляти інновацію. Його визначають як сукупність ресурсів і результат діяльності наукової сфери, який в реальності може бути виражений у вигляді авторських свідоцтв раціоналізаторських пропозицій, ноу-хау.

Науково-технічний потенціал характеризується наукоємністю показником, що відображає пропорцію між науково-технічною діяльністю і виробництвом у вигляді величини витрат на науку, що припадають на одиницю продукції співвідношення числа зайнятих науковою діяльністю і всіма зайнятими у виробництві (на підприємстві, в галузі).

Під наукоємністю зазвичай розуміють відношення річних витрат організації на дослідження і розробки до обсягу продажів і продукції за рік. Рівень наукоємності найважливіша характеристика будь-якої організації і галузі промисловості. Саме за цим критерієм розрізняють високотехнологічні галузі (авіакосмічна, електронна, тонка хімія і т.д.).

Інноваційне підприємництво розглядається як процес оновлення виробничого та збутового потенціалу, а також гуманітарної сфери підприємства. Відсутність або слабка розвиненість підприємницької компоненти не забезпечує динамізму потенціалу в цілому [8].

До елементів інноваційного потенціалу підприємства відносяться [9]:

- матеріально-технічні ресурси;
- фінансові ресурси;
- організаційні ресурси;
- кадрові ресурси;
- соціально-психологічні чинники.

Для проведення інноваційних процесів компанія повинна розпоряджатися:

- вільними грошовими коштами, достатніми для фінансування розробок;
- відповідною матеріально-технічною базою для створення та масового виробництва нового продукту;
- співробітниками, здатними генерувати неординарні рішення.

Інтелектуальні ресурси компанії забезпечують можливість вироблення оригінальних ідей, що лежать в основі будь-якого інноваційного процесу. Рівень інтелектуального потенціалу організації визначає ємність «портфеля інноваційних ідей».

Поняття «інноваційний потенціал» взаємопов'язане з поняттям «інноваційна активність». Під інноваційною активністю мають на увазі інтенсивність проведення інноваційних перетворень на підприємстві.

Інноваційна активність фірми залежить не тільки від забезпеченості ресурсами. Багато в чому її визначають організаційна культура, що включає принципи і зобов'язання, на підставі яких розробляється і реалізується стратегія розвитку компанії. Організаційна культура відображає особливості системи менеджменту на підприємстві, яка повинна бути пристосована для здійснення інноваційної діяльності [9].

Головним фактором, який відображає інноваційну активність фірми і що впливає на інтенсивність інноваційних процесів на підприємстві, є сприйнятливість керівництва до інновацій. Інноваційність керівництва означає готовність до реалізації змін в господарському механізмі підприємства, схильність до ризику. У зв'язку з невизначеністю, завжди супутньої нововведенню, керівник повинен бути готовий понести збитки і вміти їх мінімізувати [9].

Сприйнятливість організації до нововведень залежить від масштабів компанії. Вона падає в міру збільшення підприємства, ускладнення організаційної

структури управління. Малі підприємства більш пристосовані до здійснення інноваційної діяльності за рахунок їхньої більшої гнучкості та мобільності, що дозволяє швидко реагувати на зміни ринку для коригування інноваційних цілей.

Для оцінки інноваційного потенціалу компанії можуть бути використані наступні показники [9]:

- науково-технічний потенціал (чисельність співробітників, що мають науковий ступінь, кількість раціональних пропозицій на одного співробітника, кількість патентів і ін.);

- показники комерціалізації (частка нової продукції в загальному обсязі виробленої продукції, кількість ліцензійних договорів та ін.);

- тривалість виконуваних робіт.

- характеристика інноваційності керуючої системи (форми стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві, участь у реалізації інноваційних проектів керівництва, рівень свободи, що надається учасникам інноваційної діяльності).

Ефективний інноваційний потенціал визначає ключові фактори успіху діяльності організації, до яких відносяться [8]:

- перевага товару над своїми конкурентами, наявність відмінних властивостей, що сприяють кращому сприйняттю з боку споживача.

- маркетингові ноу-хау, тобто краще розуміння ринку, поведінка покупців, темпи прийняття новинки і розміри потенційного ринку.

- технологічні ноу-хау.

Висновки. Отже, під інноваційним потенціалом підприємства в сучасних умовах варто розуміти максимальні можливості підприємства генерувати високу інноваційну активність, тому кожному суб'єкту господарювання необхідно знати теоретичні основи, закономірності процесу формування, структуру, джерела зростання, методи оцінки й напрями ефективного використання такого потенціалу.

Наукова новизна даної статті полягає в обґрунтуванні сутності інноваційного потенціалу та підвищення конкурентоспроможності підприємств, з точки зору залучення нових технологій в господарський оборот та відкритості керівного складу підприємства до нововведень, а також якісних методів оцінки інноваційного потенціалу для підвищення його ефективності.

Необхідною проводити аналіз понятійно-категоріального апарату інноваційного менеджменту; визначати та систематизувати фактори, що впливають на формування та реалізацію інноваційного потенціалу підприємства; ідентифікувати особливості інноваційної діяльності; формулювати теоретичної основи комплексної оцінки інноваційного потенціалу підприємства.

Література:

1. Александрова В. Прогнозування впливу інноваційних факторів на розвиток економіки України / Александрова В., Скрипниченко М., Федулова Л. // Економіка та прогнозування. - 2007. - № 2. - С. 9 - 26.

2. Популярная экономическая энциклопедия. / Под общ. ред. А. Д. Некипелова. М.: Большая Российская энциклопедия. 2001.

3. Шаперенков А. В. Сучасні термінологічні контури дослідження інноваційного потенціалу // Еко- номіч. вісн. Донбасу. 2013. № 2(28). С. 155-161.
4. С. В. Чоботар «Інноваційний потенціал підприємства» Вторая научно-практическая конференция «АЛЪЯНС НАУК: ученый ученому» (3-7 октября 2005 г.). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.confcontact.com/Okt/18_Chebot.php
5. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент: Уч . пособие. - СПб.: Питер. - 2009. - 432 с .
6. Верба В.А., Новікова І.В. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства // Проблеми науки. - 2003.- №3.
7. Гунин В.Н. и др. Управление инновациями: 17-модульная программа для менеджеров „Управление развитием организации". Модуль 7. - М.: ИНФРА-М, 2007.- 272 с.
8. Економічна бібліотека. «Сущность инновационного потенциала». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://eclib.net/44/13.html>
9. «Инновационный потенциал организации». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.region-alliance.com/potencial.html>